

Андрій ФРАНКО, Оксана ФРАНКО

ЕТНОГРАФІЧНІ ТА КРАЄЗНАВЧІ МАТЕРІАЛИ В МУЗЕЇ ІВАНА ФРАНКА В КАЛУШІ

В статті здійснено загальний огляд етнографічних та краєзнавчих матеріалів Музею Івана Франка в Калуші та викладено основні відомості про його діяльність (1992—2012).

Ключові слова: Франко Іван, Музей Івана Франка, етнографія, Підгірки, Калуш.

© А. ФРАНКО, О. ФРАНКО, 2013

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 3 (111), 2013

Місто Калуш, що на Івано-Франківщині, тісно пов'язане з іменем Каменяра. Вперше тут побував Іван Франко у червні 1880 р., коли його, заарештованого біля Коломиї, «шупасом», під конвоем, вели до Нагуєвичів. Поліцаї змінювались по дорозі, а гнаному арештанту з закривавленими ногами доводилося долати кілометр за кілометром. Саме тут, в Калуші, він ночував в поліцейській дільниці. Цей один із найстаріших будинків у місті, який навіть зображений на стародавній грав'юрі, коли ще були міські кам'яні вали, дивом зберігся до нашого часу і чекає на реставрацію. З поліцейського донесення дізнаємося, що 13 червня 1880 р. «Коломийське староство доставило» І. Франка до Нагуєвичів [11, с. 95]. В Калуші, вочевидь, він перебував в ніч з 11 до 12 червня.

Вдруге Іван Франко побував у Калуші 3 серпня 1884 р., коли з групою молоді «вандрував» по Прикарпаттю. Тут він виступив з доповіддю «Дума про те, як гетьман козацький Самійло Кішка втік з турецької неволі» [5, с. 193—196], а вилучені з концерту гроші «пішли» на будівництво Народного дому, який є окрасою міста до цього часу. У 1981 р. на його фасаді відкрито меморіальну дошку І. Франку.

З 1904 р. письменника пов'язував з Калушем тісний родинний зв'язок. Відомо, що Іван Франко мав двох молодших братів: Захарія (1859—1942) і Онуфрія (1861—1913). Після смерті батьків брати залишились «круглими» сиротами, а все батьківське майно і землю привласнив собі вітчим Григорій Гаврилик, який на той час був війтом села Нагуєвичів. Захарій і Онуфрій ніколи не відчували себе господарями у власному домі, а радше наймитами. Одружившись і маючи вже свої великі сім'ї, брати більше не могли терпіти такого несправедливого становища. Іван Франко порадив звернутися до суду, який тягнувся довгими роками, що ще більше загострювало сімейні стосунки. Хвороби Онуфрія та Захарія, яким лікарі навіть не давали надії на життя (про що свідчать листи братів та племінника Григорія до Івана Франка), доводили родину до відчаю [1, од. зб. 1610, арк. 285—291]. Родинне листуваннями вперше виявили у 1989 р. і опублікували у 1993 р. автори цієї статті [14].

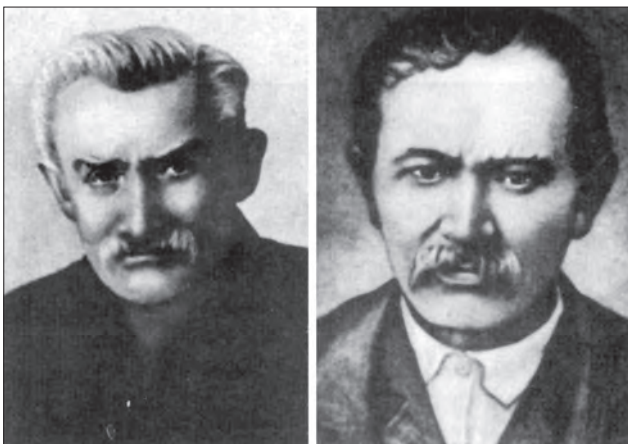
Нарешті за рішенням суду всю батьківську землю і майно було розподілено між братами та вітчимом. Продавши свої частки, Іван і Онуфрій спільно купили землю з будівлями в селі Підгірки біля Калуша. Місто вже давно розширило свої володіння на

Музей Івана Франка в Калуші. 2012

Іван Франко. 1904. Маловідома фотографія роботи Ф. Вовка

Зліва направо: Захар та Онуфрій Яковичі Франки — брати письменника

навколишні села, зараз залишились тільки колишні топонімічні назви в межах Калуша: масив Підгірки та вул. Підгорецька.

Про спільну власність на землю свідчить заповіт Івана Франка [2; 11, с. 95]. Дружина третього брата Захарія відмовилась переїжджати до Підгірок, і він був змушений так і залишитись жити з вітчимою на одній садибі, хоч і в різних хатах. До кінця днів своїх Захар дуже бідував, «не давав собі ради».

На початку квітня 1904 р. велика родина Онуфрія і Юліани (з Дидинських) (1861—1945), що складалась разом з ними із 9 осіб — Якова (Яся) (1887—1913), Антона (1888—1974), Марини (1890—1976), Розалії (1892—1972), Ганни (1894—1949), Анастасії (1896—1975) та Михайла (1900—1951), переїхала до Підгірок і оселилась в старій, але ще міцній хаті. Вона належала сину покійного священика — судді Насаді, що постійно проживав у Львові та продав Франкам цей маєток. Вже в Підгірках народився Омелян Володимир (1906—1981) — наш батько і дід.

Іван Франко часто відвідував брата, то їдучи до Карпат, то на відпочинок, то в різних справах. Село Підгірки стало відтоді «родинним місцем», «отчиною», про що писав Онуфрій в листі до Івана від 24 квітня 1904 р., запрошуючи його з сім'єю на відпочинок на все літо [1, од. зб. 1636, арк. 317, 318].

Про спільну власність братів та неодноразові відвідини Іваном Франком Підгірок згадує в спогадах його дочка Анна: «Крім Криворівні, Жаб'я, Буркута й інших гірських місцевостей, ми їздили у відвідини до молодшого татового брата Онуфрія — до Підгірок біля Калуша. Тато разом з братом продали своє господарство в Нагуевичах і купили спільно досить великий маєток від дітей місцевого священика в Підгірках... Велика ріка Лімниця, дуже багата на рибу, — давала татові змогу займатися рибальством, найбільш улюбленим татовим спортом» [13, с. 21]. В Підгірках та навколишніх селах Хотинь, Підмихайля, Тужилів, Перевозець, Ясинь Іван Франко та його сім'я збирали етнографічні, історичні та фольклорні матеріали, які збереглися в його особистому архіві [1, од. зб. 4528, 4626].

Син письменника Петро (1890—1941) також згадує про приїзди батька до Підгірок та рибальство на Лімниці і Чернечим болоті [15, с. 565—566].

Родина Онуфрія Франка: в другому ряді сидять: в центрі дружина Юлія Василівна (з Дидинських), біля неї: перша справа Марина, перша зліва Розалія; крайній справа Антон, крайній зліва Омелян-Володимир; в третьому ряді в центрі стоїть Михайло

Товариство «Луг». 1932 р. В центрі сидить Омелян-Володимир Онуфрійович Франко. Справа (біля таблиці) Іван Антонович Франко, сидить в першому ряді третя справа Марія Франко-Магас

Кость Васильович Дидинський — рідний брат Юлії, дружини Онуфрія. Відень 1900. Навчався з Іваном Франком в Ясениці Сільній. Ад'ютант цісаря Франца-Йосифа. Загинув трагічно. Публікується вперше

Франко Оксана Омелянівна — доктор історичних наук, професор Львівського національного університету ім. І. Франка, онука брата Івана Франка Онуфрія (світлина 2000 р.)

Про перебування Івана Франка в Підгірках згадують його сучасники, родина та односельці. Зокрема, яскравими спогадами поділився відомий український маляр Григорій Смольський (1893—1985), який детально описав останній приїзд Івана Франка до Підгірок на похорон брата Онуфрія 30 липня 1913 р. «Він був мовчазний. — Зазначав художник. — Обома руками зняв з голови капелюх і, опустивши руки вниз, придержував той капелюх двома долонями, — пальці в нього були паралізовані... Франко був одягнутий у довгий легкий коричневий реглан, подібного кольору костюм. Не був у вишиваній сорочці, як звичайно його малюють. Краватка невибаглива, спадала недбало і ховалася в заламах коміра реглана. На обличчі худорлявий, волосся рудаве, задуманий, але держався рівно, просто. Не було в ньому зарозумілості, самовпевненості, але глибока внутрішня зосередженість. Стояв нерухомо, наче розгадував загадку життя і смерті» [7, с. 547].

У 1908 р., коли письменник важко захворів і на лікування потрібні були чималі кошти, між довіреним Івана Франка Карлом Бандрівським та адвокатом в Калуші Андрієм Косом йшли переговори, очевидно, щодо продажу частки землі письменника, але її так і не продали. Надто заплутані були купчі, бо досить великий маєток місцевого священника був проданий не тільки Франкам, а й їхнім односельцям і родичам з Нагуєвичів — родинам Костівих, Шпанирів та Янчуків [1, од. зб. 1610, арк. 1].

Музей-оселя родини Івана Франка в Калуші був відкритий 30 серпня 1992 р. на підставі рішення виконавчого комітету Калуської міської ради № 126 від 14.06.1989 р. у будинку нашого діда і батька Володимира-Омеляна — наймолодшого сина Онуфрія, збудованого ним власноручно в 1934—1935 рр. на одній із земельних ділянок, що спільно належала обом братам — Івану та Онуфрію. Цьому передувала десятирічна важка боротьба за створення музею. Ми та громадськість Підгірок написали понад 60 листів в різні установи. Підлягав ліквідації масив перед будівництвом заводу «Нафтобурмаш». Оголошено, що це заболочені місця, за генеральним планом міста від Калуша до Івано-Франківська мав йти швидкісний трамвай, а сотні будинків підлягали знесенню. Боротьба закінчилася нашою перемогою, і хоча завод був збудований, він так і не почав пра-

Франкова родина по Івану і Онуфрію. 1986 р. В центрі сидить Ольга Федорівна Франко (дружина Петра Івановича), в другому ряді крайня справа Зеновія Тарасівна, біля неї Віра Петрівна, крайня зліва Оксана Омелянівна Франко, біля неї Любов Іванівна Франко, в третьому ряді крайній зліва Мирон Галушак, біля нього його син Петро Галушак (онук Петра Івановича Франка), біля нього в центрі Андрій Дмитрович Франко (правнук Онуфрія Яковича Франка, брата Івана Франка)

Сім'я Омеляна Онуфрійовича Франка: дружина Ганна Дмитрівна (з Тадуняків), син Мирослав, дочка Оксана. В їхній реконструйованій родинній оселі створено за ініціативою Оксани та Андрія Франків у 1992 р. Музей Івана Франка (вул. Івано-Франківська, 132 м. Калуша)

Франко Андрій Дмитрович — кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу франкознавства Інституту Івана Франка НАН України, правнук брата Івана Франка Онуфрія (світлина 2012 р.)

Керівники Музею: зліва направо: Лідія Романівна Іваницька, Любов Іванівна Бойко. Знімає на відео Андрій Дмитрович Франко (фото 2012 р.)

Інтер'єр Музею. Родинні етнографічні речі. 2012 р.

цтовати. Вдалося припинити плюндрування осель. А вже в період Незалежності України ми організували музей Івана Франка. Велику допомогу і підтримку ми одержали від мера міста Романа Сушка та Спілки письменників України, зокрема від Д. Павличка, С. Пушика, Б. Олійника та М. Мушкетика, а також від директора обласного краєзнавчого музею Паньківка та науковця П. Арсенича.

Виявлено сотні документів у фонді І. Франка у Києві, центральних і місцевих державних архівах, що стосуються родинних зв'язків. Ми записали спогади про І. Франка та його родину, зібрали речові етнографічні матеріали, які експонуються в Музеї.

Впродовж 20-ти років очолює Музей Лідія-Христина Романівна Іваницька, яка з повною самовіддачею ставиться до своїх обов'язків. За сумлінну працю в 2012 р. вона була нагороджена золотою відзнакою з гербом м. Калуша, а Музею в 2007 р. присвоєно звання Народного. На його подвір'ї споруджено погруддя І. Франка та збудовано капличку. Музей має свої фонди, бібліотеку та архів, всі матеріали описані.

Музей займається дослідженням та популяризацією творчості та народознавчої діяльності І. Франка, а також його родинних зв'язків.

Проведено три наукові конференції, понад 2 тис. екскурсій (об'єкт входить в музейне коло Прикарпаття), організовуються виставки вишивок, етнографічні вечори на Андрія, Маланки тощо; відбуваються фестивалі, презентації нових книг, зустрічі франкознавців, щорічні Франкові читання, з'їзди родичів. Матеріали музею увійшли до кількох путівників культурних пам'яток [3; 4], опубліковано 118 статей та повідомлень в місцевій обласній та столичній пресі та періодиці, знято декілька відеофільмів та прозвучали десятки радіопередач. Деякі інформативні матеріали передані до Музею І. Франка в Торонто (Канада), де працює правнучка письменника (по дочці Анні) Галина Франко-Ключко.

Калуський музей допомагає дітям шкільного віку засвоювати програмний матеріал з української літератури та історії рідного краю, підтримує тісні контакти з музеями І. Франка в Нагуєвичих, Львові, Лолині та Криворівні.

Працівники музею брали активну участь в Міжнародному науковому конгресі до 150-річчя від дня народження Івана Франка, де Л. Іваницька яскраво висвітлила діяльність Музею.

Хата Онурфрія Франка. Фото 1945 р. Зруйнована після вивезення родини Антона Онурфрійовича до Караганди (бл. 1946 р.). Публікується вперше

Зліва направо: Іван Гонта «Гамалія» з сім'єю: мати Розалія Онурфрійівна, вітчим Федір Баб'як, брат Михайло. Публікується вперше

Ганна (Анна) Іванівна Франко — дочка І. Франка. Мало-відома фотографія. Зберігалась в родині Онурфрія (фото бл. 1920 р.)

Петро Іванович Франко — син І. Франка (світлина 1940 р.)

Встановлено міцні зв'язки з усією Франковою родиною у Львові, Києві, Нагуєвичях, Дрогобичі і навіть Торонто (Канада) та нащадками Василя Захаровича Франка в США (який був з письменником в останні дні життя). Організовано свя-

та Франкового роду в Нагуєвичях, Ясениці Сільній та Калуші. Приїжджав у 2001 р. із Києва до Підгірок онук письменника Роланд Франко, який провів тут дитинство і який нещодавно відсвяткував 80-літній ювілей.

Тарас Іванович Франко (стоїть другий справа) серед футболістів Калуша. 1942 р.

Вся родина дуже любила Підгірки [10, с. 83, 84], особливо дружина письменника Ольга (з Хоружинських) Франко (1861—1941), яка влітку постійно проживала тут, знаходячи спокій й відраду в родинному колі. До цього часу односельці згадують її, вона ходила в усьому чорному, а на голові носила чорну вуаль, любила сидіти на зрізаному дереві біля річки, часто відвідувала школу. Син письменника Петро, який у 1920-х роках жив і працював в Коломиї, був хресним Михайла Антоновича Франка, керував Пластом в Підгірках, любив футбол і взагалі спорт. Про нього також збереглися теплі спогади в селі.

Та, очевидно, найбільше і найгісніше з Підгірками і Калушем пов'язані стосунки родини сина письменника Тараса (1889—1971). Саме Тарас, який на той час перебував в Підгірках, повідомив експрес-листом Івана Франка про смерть і похорон Онуфрія. «Дорогий тату! — повідомляв він сумну звістку, — Помер стрийко Онофер нині рано 28.VIII, похорон у середу рано. Може би тато з Петром приїхав на похорон, а Петро би з тиждень пробув тут» [1, од. зб. 1636, арк. 119]. Цей документ ми виявили та опублікували вперше [14, № 97, с. 4].

У 1939—1945 рр. Тарас та його сім'я проживали в Станіславові. Були важкі воєнні роки, тому

село було тим пристанівком, де можна було вижити. У вільний час він малював краєвиди Підгірок, і ці картини зберігаються в Музеї. Його родину щиро приймали Антон, Омелян-Володимир, Анастасія, а найбільш привітно Михайло. В його хату, як до читальні, приходили люди, тут часто відбувались вечори з декламаціями віршів Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки. Тут Тарасові діти — Роланд, Зеновія та Люба (Дарина) не тільки зростали, тут формувался їхній характер, національна свідомість. Троє онуків Онуфрія (сини Антона, Розалії, Ганни), названі Іванами на честь письменника, а також Микола (син Анастасії) в час німецької окупації стали в ряди УПА. Найстарший з них Іван Гонта-Франко (1913—1944) мав псевдо «Гамалія», був курінним і очолював загони повстанців [8, с. 28—29]. Він воював у районі села Збори та Чорного лісу. Німецькі війська боялись навіть показуватися у тих місцях. Часто бував він в Підгірках у Михайла та у нашого батька і діда Омеляна-Володимира. Його мати Розалія була хресною Оксани Франко, і наші сім'ї дуже любилися та часто сходились. Іван Гонта-«Гамалія» загинув у першому бою з енкаведистами в Чорному лісі 1 листопада 1944 р. В пам'яті О. Франко ви-

ринають спогади, як плакала її хресна мати Розалія, показуючи на той ліс, який добре видно з Підгірок. Скоро загинули ще два Івани та Микола, а їхні родини були вивезені на Далекий Схід, до Караганди, Сибіру і республіки Комі. З Комі сім'я Ганни Онуфріївни так ніколи і не повернулася.

Зеня, Люба (Дарина) і Роланд спілкувалися з родиною, переймалися її життям, а їхні юнацькі душі наповнювалися національними почуттями. Їхні однолітки обожнювали Франкову родину, і до цього часу живуть в Калуші Зени, Люби, і навіть Роланд (рідкісне ім'я) названий в їхню честь. Вислані до Києва, Тарас і його родина не цуралась Підгірок, періодично навідувалися в село, а головне, брали активну участь у реабілітації засланих до Сибіру родичів.

У листі до нашого батька і діда (1958) Тарас писав, що порушив справу про повернення родини із заслання. Це був уже період «Хрущовської відлиги», але і тоді не кожен наважувався допомагати засланцям, побоюючись репресій.

Повертаючись через Київ, репресовані заїжджали до «Тарасів» і отримували там моральну підтримку, ділились розповідями про жахливі умови життя у таборах та в засланні, особливо в перші роки, де онуки Онуфрія по Антону — Ярослава і Володимир — багато років перебували в концтаборах Сибіру.

В експозиційних 4-х залах та фондах музейних зібрань зберігаються спадкові майнові документи, заповіт І. Франка на землю в Підгірках, родинне листування (копії), представлені предмети побуту, одяг, вишивки, оригінали картин. Серед інших вирізняються унікальні експонати, безпосередньо пов'язані з життям Івана Франка: підсвічник роботи батька письменника Якова Івановича Франка, який довгі роки був у родині Антона Онуфрійовича на засланні в Караганді; корито, бочка, «куфер», рамки овальної форми, виготовлені власноручно Онуфрієм і привезені з Нагуєвичів, вишивки Розалії Онуфріївни Гонти-Баб'як поч. ХХ ст. (шлюбна виправа); гаптування Анастасії Магас-Франко, Ганни Дмитрівни Франко, Анастасії Мельник («Григоришиної»), Ярослави Антонівни Франко-Турчин (також вишиті на засланні), оригінали картин Григорія Смольського, Тараса Івановича Франка, Володимира Осередчука, Омеляна-Володимира Франка, Івана Гурторова та ін. Експонується інкрустований деревом великий портрет письменника, який на пароплаві

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 3 (111), 2013

Роланд Тарасович Франко (внук І. Франка) в Підгірках на зустрічі з родиною (стоїть в центрі). Справа біля нього Оксана Омелянівна Франко

Інтер'єр музею

Родовід Франка. Досліджений співавторами пропонованої статті О.О. Франко та її сином А.Д. Франком. Публікується вперше

Пам'ятник Іванові Франку у Відні. 2010 р. Публікується вперше

Центральна наукова бібліотека у Відні, де готувався до захисту дисертації Іван Франко (фото 2010 р.)

«Іван Франко» «збороздив» моря й океани світу, а після відправлення судна на заслужений відпочинок портрет був подарований до Музею [9, с. 5].

Перша кімната розповідає про життєвий і творчий шлях І. Франка (фото і картини дитячих років, студентського періоду, зрілих та похилих літ письменника), тут експонуються його твори, копії документів і матеріалів з особового фонду І. Франка у Києві та державних архівів України, що пов'язані з майновою власністю письменника в Підгірках.

У першій залі репрезентується досліджене нами Франкове родовідне художньо-графічне дерево, що налічує близько 360 осіб від предків письменника до сьогоденних нащадків по всіх галузках Франкового роду: по лініях братів Івана, Захара та Онуфрія.

Друга кімната: «Іван Франко і Підгірки» містить документи, матеріали і фото про родину Онуфрія в Підгірках: організацію школи в його хаті (де проживала і вчителька), про діяльність сина Онуфрія Якова (Яся) як секретаря місцевої «Просвіти», Михайла, Антона та Омеляна-Володимира як організаторів будівництва школи та Народного дому, які діють до цього часу. Разом з односельцями Смольськими, Когутами, Піщакми, Мельниками вони організували кредитну спілку, кооперативні магазини, драматичні гуртки, духовий оркестр, знаменитий хор, який продовжує традиції до сьогодення. В 30-ті роки Омелян керував молодіжним спортивним товариством «Луг», організовував віча та фестини, що об'єднували молодь всього краю.

Тут є єдиний в Україні куток, присвячений родоку Підгірок поету і просвітителю Антону-Любичу Могильницькому (1811—1873), автору балади «Русин-вояк», поеми «Скит Манявський», вірша «Рідна мова» та ін., творчість якого високо поцінував І. Франко [12]. В Музеї також зберігається єдине погруддя цьому діячеві. 1986 р. на фасаді Народного дому (масив Підгірки) відкрито меморіальну дошку та названо його іменем місцеву вулицю.

Третя кімната — «Франкова світлиця» — це найбагатша зала музею. Тут зібрано унікальні етнографічні, оригінальні речі родини: підсвічник, корито, ліжко, шафу, лаву, рамки, «куфер», мисник, вишивки кінця XIX — середини XX ст. на одязі, рушниках, подушках, які виконані різними техніками: дуже дрібненьким хрестиком, гладдю, ретяззю, низом, мережкою. Заслужують на особливу увагу вишита подушка Анастасії Онуфріївни, виконана в темнобордових кольорах (рожі), а також вишивки Ярослави Антонівни Франко, яка подарувала їх нашому Музею, місцевій церкві та музею І. Франка в Нагуєвичах. Дуже гарно вишивала також Стефанія Франко-Дрогобицька з Нагуєвич. Її вишивки ми зняли відеокамерою.

Картини Григорія Смольського в Музеї

Інтер'єр музею (внизу художньо-графічне зображення генеалогічного дерева Івана Франка, яке налічує бл. 360 осіб)

Тарас Іванович Франко — син Івана Франка. 1968 р.

Ольга Федорівна Франко (справа) (дружина Петра Івановича Франка) з Оксаною Омелянівною Франко. Нагуєвичі. 1986 р.

Зліва направо: Ганна Іванівна Франко (донька Івана Франка) та Ольга Федорівна Франко. Музей етнографії та народних промислів (світлина 1971 р.)

Четверта кімната «Іван Франко і Григорій Смольський». В Підгірках народився і довший час проживав відомий маляр Г.С. Смольський, який залишив спомини про перебування І. Франка в Підгірках, намалював його портрети, Михайла Франка, портрет свого батька, картини «Арешт І. Франка в 1880 р.», «Бойко з Підгірок», хату Онуфрія Франка, краєвиди села [6, с. 3, 5].

Родина Смольських, починаючи від їхнього батька Степана, якого в селі звали «газетником» і з яким знався Іван Франко та відвідував його, була дуже активною і разом з Франками брала участь у всіх починаннях села (політичних та культурних). За радянської влади ця родина була заслана до Сибіру. На честь Г. Смольського також відкрито меморіальну таблицю та названо його іменем одну із вулиць Калуша (масив Підгірки). Музей І. Франка періодично організовує виставки художніх полотен Г. Смольського у Виставковому центрі Калуша.

У четвертій кімнаті також експонуються місцеві етнографічні речі і артефакти: бамбетль (поч. ХХ ст.) роботи Є. Тадуняка, шафка, зроблена власноручно Г. Смольським (30-ті рр. ХХ ст.), предмети домашнього вжитку: нафтова лампа, бойківські керамічні вироби (миски, тарелі, барильця), побутові дерев'яні вироби.

На мансарді влаштовується експозиція «Бойківська хата» (інтер'єр), для чого зібрано чимало матеріалів. У 2012 р. за підтримки родини депутата Л. Кирилович та мера міста І. Насалика було упорядковано могилу Онуфрія і Юліани Франків та споруджено там гранітну стелу.

Музей, двадцятиріччя діяльності якого було урочисто відзначено 8–9 вересня 2012 р., став центром культурного і громадського життя міста та має великі плани на майбутнє.

1. Інститут літератури ім. Т. Шевченка НАН України. Відділ рукописів та текстології. — Ф. 3 (Іван Франко).
2. Львівський облдержархів (ДАЛО). — Ф. 12. — Оп. 23. — Спр. 1. — Арк. 1. — (Франко І. «Завіщання». Запис 2).
3. Когут М. Калушина: Люди і долі / Микола Когут. — Калуш, 2006. — 236 с.
4. Путівник. По місцях перебування й увіковічнення пам'яті Івана Франка на Прикарпатті (екскурсійні маршрути). — Івано-Франківськ, 2006. — 296 с.

5. Сіменович В. Вандрівка руської молоді. 3-я кореспонденція в газ. «Діло» / Володимир Сіменович // Подорожі в українські Карпати / упоряд. М. Вальо. — Львів : Каменярь, 1993. — 280 с.
6. Смольський Г. Альбом. — К. : Мистецтво, 1983. — 80 с.
7. Смольський Г. У дружбі з народом / Григорій Смольський // Спогади про Івана Франка / упоряд. Михайло Гнатюк. — Львів : Каменярь, 2011. — С. 546—547.
8. Соболев П. Українська повстанча армія 1943—49. Довідник другий / П. Соболев // Пролог. — Нью-Йорк, 1995. — С. 28—29.
9. Ушаков В. Іван-Франко — письменник і пароплав / Володимир Ушаков // Високий замок. — 2004. — № 165 (2845). — 15 верес. — С. 5.
10. Франко А. Андрій Франко як науковий дослідник фольклористично-етнографічного доробку Григорія Ількевича, перекладач, креативний співробітник, секретар, помічник, опікун Івана Франка / Андрій Франко // Українське літературознавство : зб. наук. праць. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка. — 2012. — Вип. 76. — С. 81—121.
11. Франко Іван. Документи і матеріали / упоряд. І. Бутич. — К. : Наукова думка, 1966. — 544 с.
12. Франко І. Знадоба до життєпису А.Л. Могильницького / Іван Франко // Зоря. — 1885. — № 22—24.
13. Франко-Ключко А. Іван Франко і його родина. Спогади / Анна Франко-Ключко. — Торонто, 1956. — 131 с.
14. Франко О. Іван Франко і Підгірки (з родинного листування) / Оксана Франко // Дзвони Підгір'я. — 1993. — № 97, 101, 105, 111.
15. Франко П. Іван Франко зблизька (п'ять портретів). Спогади / Петро Франко // Франко Петро. Доробок. Т. 1. Літературні твори / упоряд. П.М. Франко. — Львів : Ліґа-Прес, 2010. — 672 с.

Andrii Franko, Oksana Franko

ON MATERIALS OF ETHNOGRAPHIC AND REGIONAL STUDIES IN KALUSH IVAN FRANKO MUSEUM

The article has presented a general review of ethnographic and regional scientific materials kept at the Kalush Ivan Franko Museum with main data as for its activities during two last decades (1992—2012)

Keywords: Ivan Franko, Kalush Ivan Franko Museum, ethnography, Pidhirky, Kalush.

Андрей Франко, Оксана Франко

ЭТНОГРАФИЧЕСКИЕ И КРАЕВЕДЧЕСКИЕ МАТЕРИАЛЫ МУЗЕЯ ИВАНА ФРАНКО В КАЛУШЕ

В статье представлен общий обзор этнографических и краеведческих материалов Музея Ивана Франко в Калуше и изложены основные сведения о его деятельности (1992—2012).

Ключевые слова: Франко Иван, Музей Ивана Франко в Калуше, этнография, Пидгирки, Калуш.